Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 26. marca 2020 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Súdna právomoc a výkon rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach – Nariadenie (ES) č. 44/2001 – Článok 5 bod 1 – Právomoc vyplývajúca zo zmluvy – Články 15 až 17 – Právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv – Nariadenie (ES) č. 261/2004 – Články 6 a 7 – Právo na náhradu v prípade veľkého meškania letov – Prepravná zmluva uzavretá medzi cestujúcim a cestovnou kanceláriou, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania – Žaloba o náhradu proti leteckému dopravcovi, ktorý nie je zmluvnou stranou tejto zmluvy – Smernica 90/314/EHS – Balík cestovných služieb“

Vo veci C-215/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 8 (Česká republika) z 25. januára 2018 a doručený Súdnemu dvoru 26. marca 2018, ktorý súvisí s konaním:

Libuše Králová

proti

Primera Air Scandinavia A/S,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia M. Safjan (spravodajca), L. Bay Larsen, C. Toader a N. Jääskinen,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: M. Šimerdová a M. Heller, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 7. novembra 2019,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: čeština.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 bodu 1 a článkov 15 až 17 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), ako aj nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91 (Ú. v. EÚ L 46, 2004, s. 1; Mim. vyd. 07/008, s. 10).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Libušou Královou a spoločnosťou Primera Air Scandinavia A/S, obchodnou leteckou spoločnosťou so sídlom v Dánsku (ďalej len „Primera“), vo veci žaloby o náhradu na základe nariadenia č. 261/2004 z dôvodu veľkého meškania letu z Prahy (Česká republika) do Keflavíku (Island) prevádzkovaného spoločnosťou Primera.

Právny rámec

Nariadenie č. 44/2001

3 Nariadenie č. 44/2001 bolo zrušené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1). Toto nariadenie sa však podľa svojho článku 81 uplatňuje až od 10. januára 2015. V dôsledku toho vzhľadom na obdobie, v ktorom došlo k skutkovým okolnostiam sporu vo veci samej, sa predmetná vec riadi nariadením č. 44/2001.

4 Odôvodnenia 11 až 13 nariadenia č. 44/2001 uvádzajú:

„(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.

(12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.“

(13) V oblasti poistenia, spotrebiteľských a pracovných zmlúv by slabší účastník mal byť chránený normami právomoci, ktoré lepšie chránia jeho záujmy než všeobecné normy.“

5 Podľa článku 2 ods. 1 tohto nariadenia:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

6 Článok 5 uvedeného nariadenia sa nachádzal v kapitole II oddiele 2 s názvom „Osobitná právomoc“. Bod 1 tohto článku stanovoval:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte

1. a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

b) na účely tohto ustanovenia, ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak, je miestom zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby:

– pri predaji tovaru miesto v členskom štáte, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať,

– pri poskytnutí služieb miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť,

c) ak sa neuplatní písmeno b), uplatní sa písmeno a)“.

7 Článok 15 toho istého nariadenia, ktorý bol súčasťou kapitoly II oddielu 4 s názvom „Právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv“, stanovoval:

„1. Vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, sa právomoc určí podľa tohto oddielu, pričom nie sú dotknuté ustanovenia článku 4 a článku 5 bod 5, ak ide

…

c) vo všetkých ostatných prípadoch o zmluvu uzavretú s účastníkom, ktorý obchoduje alebo podniká v členskom štáte bydliska spotrebiteľa alebo akýmkoľvek spôsobom smeruje takéto činnosti do tohto členského štátu alebo do viacerých štátov vrátane tohto členského štátu, a zmluva spadá do rozsahu týchto činností.

2. Ak spotrebiteľ uzatvorí zmluvu s účastníkom, ktorý nemá bydlisko v členskom štáte, ale má pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku v jednom z členských štátov, tento účastník sa na účely sporov vyplývajúcich z činnosti tejto pobočky, zastúpenia alebo inej prevádzky považuje za účastníka s bydliskom v tomto štáte.

3. Tento oddiel sa neuplatní na prepravné zmluvy s výnimkou tých, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu.“

8 Odsek 1 článku 16 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa nachádzal v tomto oddiele 4, stanovoval:

„Spotrebiteľ môže žalovať druhého účastníka zmluvy buď na súdoch členského štátu, v ktorom má tento účastník bydlisko, alebo na súdoch podľa miesta bydliska spotrebiteľa.“

9 Podľa článku 17 tohto nariadenia:

„Od ustanovení tohto oddielu sa možno odchýliť len dohodou

1. dojednanou po vzniku sporu, alebo

2. ktorá umožňuje spotrebiteľovi začať konanie na iných súdoch, než tých, ktoré sú uvedené v tomto oddiele, alebo

3. dojednanou medzi spotrebiteľom a druhým účastníkom zmluvy, ak obaja majú v čase uzavretia zmluvy bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte, ktorá dáva právomoc súdom tohto členského štátu za predpokladu, že takáto dohoda nie je v rozpore s právnym poriadkom tohto členského štátu.“

Nariadenie č. 261/2004

10 Článok 1 nariadenia č. 261/2004, nazvaný „Predmet“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Toto nariadenie za podmienok špecifikovaných nižšie ustanovuje minimálne práva cestujúcich keď:

a) im bol proti ich vôli odmietnutý nástup do lietadla;

b) bol ich let zrušený;

c) ich let má meškanie.“

11 Článok 2 tohto nariadenia s názvom „Definície“ stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia:

…

b) ‚prevádzkujúci letecký dopravca‘ znamená leteckého dopravcu, ktorý na základe zmluvy s cestujúcim, alebo v mene inej osoby, právnickej alebo fyzickej majúcej zmluvu s takým cestujúcim, vykoná alebo zamýšľa vykonať let;

…“

12 Článok 3 uvedeného nariadenia, nazvaný „Pôsobnosť“, stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje:

a) pri cestujúcich odlietajúcich z letiska umiestneného na území členského štátu, ktorý podlieha ustanoveniam zmluvy;

…

2. Odsek 1 sa uplatňuje za podmienky, že cestujúci:

a) majú potvrdenú rezerváciu na príslušný let a s výnimkou prípadu zrušenia uvedeného v článku 5, sa dostavili na odbavenie,

– ako je určené a v čase, ktorý vopred písomne (vrátane elektronických prostriedkov) stanovil letecký dopravca, cestovná kancelária alebo splnomocnený cestovný agent,

alebo ak nie je stanovený žiadny čas,

– najneskôr 45 minút pred uverejneným časom odletu; alebo

…

5. Toto nariadenie sa uplatňuje pri každom prevádzkujúcom leteckom dopravcovi, ktorý zabezpečuje prepravu cestujúcich v zmysle odsekov 1 a 2. Keď prevádzkujúci letecký dopravca, ktorý nemá žiadny zmluvný vzťah s cestujúcim, plní záväzky vyplývajúce z tohto nariadenia, považuje sa za osobu konajúcu v mene osoby, ktorá je vo zmluvnom vzťahu s cestujúcim.

6. Toto nariadenie nemá vplyv na práva cestujúcich podľa smernice [Rady] 90/314/EHS [z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb (Ú. v. ES L 158, 1990, s. 59; Mim. vyd. 13/010, s. 132)]. Toto nariadenie sa neuplatňuje v prípadoch, keď je dovolenková cesta zahrnutá do balíka služieb, zrušená z dôvodov iných než je zrušenie letu.“

13 Článok 6 toho istého nariadenia s názvom „Meškanie“ stanovuje:

„1. Keď prevádzkujúci letecký dopravca odôvodnene očakáva, že let bude mať meškanie voči plánovanému času odletu:

a) dve hodiny alebo viac v prípade letov do vzdialenosti 1500 km alebo menej; alebo

b) tri hodiny alebo viac v prípade všetkých letov v rámci spoločenstva nad 1 500 km a všetkých ostatných letov od 1500 km do 3 500 km; alebo

c) štyri hodiny alebo viac v prípade letov, ktoré nespadajú pod písmená a) alebo b),

prevádzkujúci letecký dopravca cestujúcim ponúkne:

i) pomoc bližšie určenú v článku 9 ods. 1 písm. a) a článku 9 ods. 2; a

ii) keď sa odôvodnene očakáva, že čas odletu bude aspoň deň po pôvodne oznámenom čase odletu, pomoc podľa článku 9 ods. 1 písm. b) a článku 9 ods. 1 písm. c); a

iii) keď je meškanie aspoň päť hodín, pomoc podľa článku 8 ods. 1 písm. a).

2. V každom prípade sa pomoc ponúka v časových limitoch ustanovených vyššie v súvislosti s každou kategóriu vzdialenosti.“

14 Článok 7 nariadenia č. 261/2004, nazvaný „Právo na náhradu“, vo svojom odseku 1 písm. b) stanovuje:

„Keď sa uvádza odkaz na tento článok, cestujúci dostanú náhradu v nasledovnej výške:

…

b) 400 EUR v prípade všetkých letov v rámci spoločenstva nad 1500 km a všetkých ostatných letov od 1500 km do 3500 km“.

15 Článok 8 uvedeného nariadenia s názvom „Právo na náhradu alebo presmerovanie“ vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Odsek 1 písmeno a) sa uplatňuje aj pri cestujúcich, ktorých lety tvoria časť balíka služieb, s výnimkou práva na náhradu, ak také práva vzniknú podľa smernice 90/314/EHS.“

Smernica 90/314

16 Smernica 90/314, ktorá bola uplatniteľná v čase skutkových okolností vo veci samej, v článku 2 ods. 1 stanovovala:

„Pre účely tejto smernice:

1. pojem ‚balík služieb' označuje vopred zorganizovanú kombináciu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich služieb, ak sa predávajú alebo sú ponúkané na predaj ako súčasť ceny, a ak služba pokrýva časový úsek dlhší než dvadsaťštyri hodín alebo obsahuje ubytovanie cez noc:
   a) dopravu;
   b) ubytovanie;
   c) iné turistické služby, ktoré nie sú v podriadenom vzťahu k doprave alebo ubytovaniu a považujú sa za významnú časť balíka služieb;

Oddelené účtovanie jednotlivých položiek toho istého balíka služieb nezbavuje organizátora alebo maloobchodníka záväzkov daných touto smernicou."

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Pani Králová s bydliskom v Prahe uzavrela s cestovnou kanceláriou FIRO-tour a. s. zmluvu o balíku cestovných služieb, ktorá zahŕňala jednak leteckú dopravu z Prahy do Keflavíku zabezpečenú spoločnosťou Primera a jednak ubytovanie na Islande.

18 Let z Prahy do Keflavíku 25. apríla 2013, na ktorý mala pani Králová potvrdenú rezerváciu, sa však oneskoril o viac než štyri hodiny. Pani Králová preto podala žalobu o finančnú náhradu proti spoločnosti Primera na Obvodní soud pro Prahu 8 (Česká republika) vo výške 400 eur podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 nariadenia č. 261/2004.

19 Uznesením z 1. apríla 2014 Obvodní soud pro Prahu 8 vyhlásil, že nemá právomoc konať o uvedenej žalobe z dôvodu, že nariadenie č. 44/2001 sa neuplatňuje na Dánske kráľovstvo, ktoré je členským štátom, v ktorom má Primera svoje sídlo. Tento súd dodal, že jeho právomoc nemôže vyplývať ani z kapitoly II oddielu 4 tohto nariadenia, pretože pani Králová neuzavrela prepravnú zmluvu so spoločnosťou Primera, ale s cestovnou kanceláriou FIRO-tour. Aj keby existovala zmluva medzi účastníkmi sporu, táto zmluva sa podľa neho v žiadnom prípade netýkala zmluvy, ktorej predmetom bolo zabezpečenie dopravy a ubytovania, ako to vyžaduje článok 15 ods. 3 uvedeného nariadenia.

20 Pani Králová podala proti tomuto uzneseniu odvolanie na Městský soud v Praze, ktorý ho zamietol uznesením zo 4. augusta 2014. Tento Městský soud v Praze konštatoval, že nariadenie č. 44/2001 sa uplatňuje na Dánske kráľovstvo od 1. júla 2007, ale neumožňuje založiť právomoc českých súdov vo veci samej.

21 Na základe kasačného opravného prostriedku, ktorý pani Králová podala na Nejvyšší soud (Česká republika), boli rozhodnutím tohto súdu z 15. septembra 2015 zrušené uznesenia Obvodního soudu pro Prahu 8 a Městského soudu v Praze a vec bola vrátená Obvodnímu soudu pro Prahu 8, pričom Nejvyšší soud rozhodol, že tento súd sa má zaoberať otázkou pasívnej legitimácie spoločnosti Primera s prihliadnutím na článok 5 bod 1 a články 15 a 16 nariadenia č. 44/2001.

22 Vnútroštátny súd uvádza, že z tohto nariadenia nemôže bez ďalšieho vyvodiť, či vo vzťahoch medzi leteckým dopravcom a spotrebiteľom v prípade, keď je letecká doprava dohodnutá ako súčasť balíka cestovných služieb, sú príslušnými súdy miesta plnenia záväzku podľa článku 5 ods. 1 písm. b) daného nariadenia, alebo súdy miesta bydliska spotrebiteľa podľa článku 16 ods. 1 toho istého nariadenia.

23 Okrem toho vnútroštátny súd má pochybnosti, pokiaľ ide o možnosť pasívnej legitimácie spoločnosti Primera na účely vymáhania práv vyplývajúcich z nariadenia č. 261/2004, ktorá bola povinná splniť záväzky stanovené v tomto nariadení, ako aj pokiaľ ide o vzťah medzi zodpovednosťou, ktorá vyplýva z uvedeného nariadenia, a tou, ktorá vyplýva zo smernice 90/314.

24 Za týchto okolností Obvodní soud pro Prahu 8 rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Existoval medzi žalobkyňou a žalovanou zmluvný vzťah v zmysle článku 5 [bodu] 1 nariadenia [č. 44/2001] napriek tomu, že medzi žalobkyňou a žalovanou nebola uzavretá zmluva a let bol súčasťou balíka služieb poskytovaných na základe zmluvy medzi žalobkyňou a treťou osobou (cestovnou kanceláriou)?

2. Možno tento vzťah kvalifikovať ako vzťah zo spotrebiteľskej zmluvy v zmysle… článk[ov] 15 až 17 nariadenia [č. 44/2001]?

3. Má žalovaná [v konaní vo veci samej] pasívnu legitimáciu na uspokojenie nárokov vyplývajúcich z nariadenia [č. 261/2004]?“

O prejudiciálnych otázkach

O tretej otázke

25 Svojou treťou otázkou, ktorú treba preskúmať ako prvú, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má nariadenie č. 261/2004 vykladať v tom zmysle, že cestujúci letu, ktorý má meškanie tri hodiny alebo viac, môže podať žalobu o náhradu podľa článkov 6 a 7 tohto nariadenia proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, hoci medzi týmto cestujúcim a uvedeným dopravcom nebola uzavretá zmluva a predmetný let bol súčasťou balíka cestovných služieb, na ktorý sa vzťahuje smernica 90/314.

26 Po prvé, v tejto súvislosti sa daná otázka týka toho, či sa nariadenie č. 261/2004 uplatní na leteckého dopravcu uskutočňujúceho let, ktorý mal meškanie, pričom daný dopravca konal v mene osoby, s ktorou cestujúci uzavrel zmluvu, bez toho, aby sám uzavrel zmluvu s týmto cestujúcim.

27 Článok 2 písm. b) tohto nariadenia uvádza v bode b) definíciu pojmu „prevádzkujúci letecký dopravca“ v tom zmysle, že ide o leteckého dopravcu, ktorý na základe zmluvy s cestujúcim, prípadne v mene inej právnickej alebo fyzickej osoby majúcej zmluvu s takým cestujúcim, vykoná alebo zamýšľa vykonať let.

28 Podľa článku 3 ods. 5 toho istého nariadenia sa toto nariadenie uplatňuje na každého prevádzkujúceho leteckého dopravcu, ktorý zabezpečuje prepravu cestujúcich odlietajúcich z letiska alebo prilietajúcich na letisko, ktoré sa nachádza na území členského štátu. To isté ustanovenie spresňuje, že ak prevádzkujúci letecký dopravca, ktorý nemá žiadny zmluvný vzťah s cestujúcim, plní záväzky vyplývajúce z tohto nariadenia, považuje sa za osobu konajúcu v mene osoby, ktorá je vo zmluvnom vzťahu s cestujúcim (rozsudok zo 7. marca 2018, flightright a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 62).

29 Z uvedených ustanovení vyplýva, že cestujúci letu, ktorý mal meškanie, sa môže proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi odvolávať na nariadenie č. 261/2004, aj keď tento cestujúci a tento letecký dopravca neuzavreli medzi sebou zmluvu.

30 Po druhé tretia otázka sa týka toho, či okolnosť, že zmluva dotknutá vo veci samej predstavuje balík cestovných služieb v zmysle článku 2 ods. 1 smernice 90/314, má vplyv na možnosť cestujúceho dovolávať sa práv vyplývajúcich z článkov 6 a 7 nariadenia č. 261/2004 z dôvodu meškania letu.

31 Pokiaľ ide o vzťah medzi nariadením č. 261/2004 a smernicou 90/314, v prvom rade treba uviesť, že z článku 3 ods. 6 tohto nariadenia vyplýva, že nemá vplyv na práva podľa tejto smernice prináležiace cestujúcim, ktorí si zakúpili balík cestovných služieb.

32 V tejto súvislosti článok 8 ods. 2 uvedeného nariadenia uvádza, že právo na náhradu nákladov na letenku sa vzťahuje aj na cestujúcich, ktorých lety sú súčasťou balíka cestovných služieb, s výnimkou prípadov, ak také právo vyplýva zo smernice 90/314.

33 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že z tohto jasného znenia daného článku 8 ods. 2 vyplýva, že samotná existencia práva na náhradu vyplývajúceho zo smernice 90/314 postačuje na to, aby bolo možné vylúčiť, že cestujúci, ktorého let je súčasťou balíka cestovných služieb, môže požadovať náhradu nákladov na letenku od prevádzkujúceho leteckého dopravcu podľa nariadenia č. 261/2004 (rozsudok z 10. júla 2019, Aegean Airlines, C-163/18, EU:C:2019:585, bod 31).

34 Články 6 a 7 nariadenia č. 261/2004, podľa ktorých cestujúca v konaní vo veci samej podala svoju žalobu o náhradu, však nestanovujú výnimku, aká zodpovedá výnimke stanovenej pre náhradu nákladov na letenku v článku 8 ods. 2 tohto nariadenia, o ktorú išlo vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 10. júla 2019, Aegean Airlines (C-163/18, EU:C:2019:585).

35 Zdá sa teda, že právo na náhradu upravené v článku 7 uvedeného nariadenia sa uplatní v situácii, keď je let, ktorý si kúpil cestujúci, súčasťou balíka cestovných služieb, bez toho, aby to malo vplyv na prípadné práva vyplývajúce zo smernice 90/314.

36 Tento výklad potvrdzujú aj prípravné práce k nariadeniu č. 261/2004. Ako totiž uviedol generálny advokát v bode 72 svojich návrhov, tieto prípravné práce naznačujú, že normotvorca Únie nechcel, aby cestujúci, ktorých let je súčasťou balíka cestovných služieb, boli vylúčení z pôsobnosti tohto nariadenia, ale aby mali práva, ktoré im vyplývajú z tohto nariadenia, bez toho, aby bola dotknutá ochrana, ktorú im priznáva smernica 90/314.

37 V tejto súvislosti právo na štandardnú náhradu stanovenú paušálne, ktoré vyplýva z článku 7 nariadenia č. 261/2004, patrí medzi základné práva, ktoré toto nariadenie priznáva cestujúcim lietadlom na náklady prevádzkujúceho leteckého dopravcu, a nemá rovnocenné právo v systéme zavedenom smernicou 90/314 na náklady cestovnej kancelárie.

38 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že nariadenie č. 261/2004 sa má vykladať v tom zmysle, že cestujúci letu, ktorý má meškanie tri hodiny alebo viac, môže podať žalobu o náhradu podľa článkov 6 a 7 tohto nariadenia proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, hoci medzi týmto cestujúcim a uvedeným dopravcom nebola uzavretá zmluva a predmetný let bol súčasťou balíka cestovných služieb, na ktorý sa vzťahuje smernica 90/314.

O prvej otázke

39 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu podaná cestujúcim proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi podľa nariadenia č. 261/2004 spadá pod pojem „zmluvné veci“ v zmysle tohto ustanovenia, hoci medzi týmito osobami nebola uzavretá žiadna zmluva a let prevádzkovaný týmto leteckým dopravcom vyplýval zo zmluvy o balíku cestovných služieb zahŕňajúcom aj ubytovanie, ktorá bola uzavretá s treťou osobou.

40 Na úvod treba uviesť, že článok 5 nariadenia č. 44/2001 vo svojom bode 1 stanovoval, že osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby.

41 Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pojem „zmluvné veci“ je potrebné vykladať autonómne, v záujme zabezpečenia jednotného uplatňovania tohto pojmu vo všetkých členských štátoch (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. marca 2018, flightright a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 58, ako aj citovanú judikatúru).

42 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že uzavretie zmluvy nepredstavuje podmienku na uplatnenie článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 (rozsudok z 21. apríla 2016, Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, bod 34 a citovaná judikatúra).

43 Hoci sa podľa článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 nevyžaduje uzavretie zmluvy, z ustálenej judikatúry vyplýva, že na uplatnenie tohto ustanovenia je nevyhnutné identifikovať záväzok, keďže súdna právomoc sa podľa tohto ustanovenia určuje podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby. Pojem „zmluvné veci“ podľa uvedeného ustanovenia nesmie zahŕňať prípad, v ktorom neexistuje záväzok slobodne prevzatý jednou stranou voči druhej (rozsudok zo 14. marca 2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, bod 46 a citovaná judikatúra).

44 Z toho vyplýva, že pravidlo osobitnej právomoci v zmluvných veciach uvedené v článku 5 bode 1 nariadenia č. 44/2001 je založené na právnom dôvode, a nie na totožnosti strán (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. marca 2018, flightright a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 61, ako aj citovanú judikatúru).

45 V prejednávanej veci teda treba preskúmať, či vzhľadom na judikatúru pripomenutú v bode 43 tohto rozsudku sa možno domnievať, že letecký dopravca, ktorý neuzavrel prepravnú zmluvu s cestujúcim a prevádzkoval let vyplývajúci zo zmluvy o balíku cestovných služieb uzavretej treťou osobou, plní záväzok, ktorý slobodne prevzal voči druhej osobe, o ktorý sa opiera žaloba žalobcu.

46 V prvom rade treba konštatovať, že leteckého dopravcu, ako vo veci samej, možno považovať za „prevádzkujúceho leteckého dopravcu“ v zmysle článku 2 písm. b) nariadenia č. 261/2004, keďže tento dopravca vykonal let v mene právnickej alebo fyzickej osoby, ktorá uzavrela zmluvu s dotknutým cestujúcim, t. j. v prejednávanej veci cestovnou kanceláriou.

47 V tejto súvislosti článok 3 ods. 5 druhá veta nariadenia č. 261/2004 spresňuje, že keď prevádzkujúci letecký dopravca, ktorý nemá žiadny zmluvný vzťah s cestujúcim, plní záväzky vyplývajúce z tohto nariadenia, považuje sa za osobu konajúcu v mene osoby, ktorá je vo zmluvnom vzťahu s cestujúcim (uznesenie z 13. februára 2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, bod 34).

48 Tohto dopravcu teda treba považovať za plniaceho záväzky, ktoré boli dobrovoľne prebraté zmluvným partnerom dotknutého cestujúceho. Dané záväzky vyplývajú zo zmluvy o balíku cestovných služieb, ktorú cestujúci uzavrel s cestovnou kanceláriou (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. marca 2018, flightright a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, bod 63).

49 Z toho vyplýva, že žalobu o náhradu za veľké meškanie letu podanú týmto cestujúcim proti uvedenému prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, ktorý nie je zmluvným partnerom daného cestujúceho, treba napriek tomu považovať za podanú v zmluvných veciach v zmysle článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001.

50 Okolnosť, že zmluva o leteckej preprave je súčasťou balíka cestovných služieb v zmysle článku 2 bodu 1 smernice 90/314 zahŕňajúceho ubytovanie, nemôže toto konštatovanie vyvrátiť.

51 Táto osobitosť totiž nemení zmluvnú povahu právnych záväzkov, na ktorú sa odvoláva cestujúci, ani dôvod, o ktorý sa opiera jeho žaloba, ktorá môže byť podaná na jednom alebo druhom súde v mieste plnenia zmluvných záväzkov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. marca 2018, flightright a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16, EU:C:2018:160, body 68 a 69, ako aj uznesenie z 13. februára 2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, body 26 a 27).

52 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 5 bod 1 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu podaná cestujúcim proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi podľa nariadenia č. 261/2004 spadá pod pojem „zmluvné veci“ v zmysle tohto ustanovenia, hoci medzi týmito osobami nebola uzavretá žiadna zmluva a let prevádzkovaný týmto leteckým dopravcom vyplýval zo zmluvy o balíku cestovných služieb zahŕňajúcom aj ubytovanie, ktorá bola uzavretá s treťou osobou.

O druhej otázke

53 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 15 až 17 nariadenia č. 44/2001 majú vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu podaná cestujúcim proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, s ktorým tento cestujúci neuzavrel zmluvu, spadá do pôsobnosti týchto článkov týkajúcich sa osobitnej právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv.

54 Na úvod treba pripomenúť, že pravidlá právomoci uvedené v kapitole II oddiele 4 nariadenia č. 44/2001 zahŕňajúcej články 15 až 17 tohto nariadenia umožňujú spotrebiteľovi žalovať druhú zmluvnú stranu buď na súdoch členského štátu svojho bydliska, alebo na súdoch členského štátu, na ktorého území má sídlo alebo bydlisko druhý účastník zmluvy.

55 Tieto pravidlá predstavujú výnimku tak zo všeobecného pravidla právomoci uvedeného v článku 2 ods. 1 daného nariadenia, ktoré priznáva právomoc súdom členského štátu, na ktorého území má sídlo alebo bydlisko žalovaný, ako aj z pravidla osobitnej právomoci v zmluvných veciach podľa článku 5 bodu 1 toho istého nariadenia. Uvedené pravidlá nachádzajúce sa v tomto oddiele 4 sa teda musia nevyhnutne vykladať striktne (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, bod 26 a citovanú judikatúru).

56 Súdna právomoc sa určuje podľa uvedeného oddielu 4 za predpokladu, že sú splnené tri podmienky stanovené v článku 15 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, a to po prvé, jedna zo zmluvných strán je v postavení spotrebiteľa konajúceho na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jej podnikania alebo povolania, po druhé, zmluva medzi takýmto spotrebiteľom a podnikateľom bola skutočne uzavretá, a po tretie, takáto zmluva patrí do jednej z oblastí uvedených v odseku 1 písm. a) až c) tohto článku 15. Tieto podmienky musia byť splnené súčasne, preto ak nie je splnená jedna z troch podmienok, právomoc nemožno určiť podľa pravidiel vo veciach spotrebiteľských zmlúv (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 23 a citovanú judikatúru).

57 V prejednávanej veci sa otázka vnútroštátneho súdu týka toho, či všetky tri podmienky uvedené v predchádzajúcom bode možno považovať za splnené v súvislosti s právnym vzťahom medzi cestujúcim a leteckým dopravcom, pokiaľ medzi nimi nebola uzavretá zmluva.

58 V tejto súvislosti treba po prvé uviesť, že na rozdiel od podmienok vyžadovaných na uplatnenie pravidiel osobitnej právomoci, ktoré vyplývajú z článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001, na uplatnenie pravidiel o právomoci vyplývajúcich z kapitoly II oddielu 4 tohto nariadenia je rozhodujúce, aby účastníci sporu boli tiež zmluvnými stranami.

59 Ako totiž uviedol generálny advokát v bode 48 svojich návrhov a ako tvrdila česká vláda vo svojich písomných pripomienkach, články uvedeného oddielu 4 odkazujú na „zmluvu uzavretú spotrebiteľom“, na „zmluvu s účastníkom“, na „druhého účastníka zmluvy“ uzavretej spotrebiteľom alebo ďalej na dohody o právomoci uzavreté „medzi spotrebiteľom a druhým účastníkom zmluvy“.

60 Tieto odkazy svedčia v prospech výkladu, podľa ktorého na uplatnenie samotného oddielu 4 musí žaloba, ktorú podá spotrebiteľ, byť podaná proti zmluvnému partnerovi tohto spotrebiteľa.

61 Súdny dvor v tomto zmysle už rozhodol, že pravidlá upravujúce právomoc, ktoré sú stanovené pre oblasť spotrebiteľských zmlúv v článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, sa v súlade so znením tohto ustanovenia uplatňujú len na žalobu podanú spotrebiteľom proti druhému účastníkovi zmluvy, čo nevyhnutne predpokladá uzavretie zmluvy medzi spotrebiteľom a predmetným podnikateľom (rozsudok z 25. januára 2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, bod 45, a citovaná judikatúra).

62 Po druhé, výklad, podľa ktorého sa pravidlá právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv stanovené v kapitole II oddiele 4 nariadenia č. 44/2001 neuplatnia v prípade neexistencie zmluvy medzi spotrebiteľom a podnikateľom, je v súlade s cieľom uvedeným v odôvodnení 11 tohto nariadenia, ktorým je zabezpečiť vysoký stupeň predvídateľnosti, pokiaľ ide o určenie právomoci.

63 Ako totiž uviedol generálny advokát v bode 57 svojich návrhov, možnosť spotrebiteľa žalovať podnikateľa na súde, v ktorého obvode sa nachádza bydlisko tohto spotrebiteľa, je vyvážená požiadavkou, že tieto strany uzavreli zmluvu, z čoho vyplýva pre žalovaného uvedená predvídateľnosť.

64 Okrem toho Súdny dvor síce už uviedol, že pojem „druhý účastník zmluvy“ uvedený v článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že označuje aj zmluvného partnera hospodárskeho subjektu, s ktorým spotrebiteľ uzatvoril túto zmluvu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. novembra 2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, bod 32). Tento výklad sa však zakladá na osobitných okolnostiach, za ktorých bol spotrebiteľ najprv neoddeliteľne zmluvne zaviazaný s dvomi zmluvnými partnermi (rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 33).

65 So zreteľom na všetky predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že články 15 až 17 nariadenia č. 44/2001 sa majú vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu podaná cestujúcim proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, s ktorým tento cestujúci neuzavrel zmluvu, nespadá do pôsobnosti týchto článkov týkajúcich sa osobitnej právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv.

O trovách

66 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91, sa má vykladať v tom zmysle, že cestujúci letu, ktorý má meškanie tri hodiny alebo viac, môže podať žalobu o náhradu podľa článkov 6 a 7 tohto nariadenia proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, hoci medzi týmto cestujúcim a uvedeným dopravcom nebola uzavretá zmluva a predmetný let bol súčasťou balíka cestovných služieb, na ktorý sa vzťahuje smernica Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb.**

2. **Článok 5 bod 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu podaná cestujúcim proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi podľa nariadenia č. 261/2004 spadá pod pojem „zmluvné veci“ v zmysle tohto ustanovenia,**

hoci medzi týmito osobami nebola uzavretá žiadna zmluva a let prevádzkovaný týmto leteckým dopravcom vyplýval zo zmluvy o balíku cestovných služieb zahŕňajúcom aj ubytovanie, ktorá bola uzavretá s treťou osobou.

3. **Články 15 až 17 nariadenia č. 44/2001 sa majú vykladať v tom zmysle, že žaloba o náhradu podaná cestujúcim proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi, s ktorým tento cestujúci neuzavrel zmluvu, nespadá do pôsobnosti týchto článkov týkajúcich sa osobitnej právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv.**

Podpisy